

KAKOVOST ŽIVLJENJA IN UŽIVANJE ALKOHOLA: PREGLED LITERATURE

QUALITY OF LIFE AND ALCOHOL CONSUMPTION: A REVIEW OF THE LITERATURE

Anja Černe¹, Lijana Zaletel-Kragelj², Polona Selič¹

Prispelo: 15. 7. 2011 – Sprejeto: 21. 10. 2011

Pregledni znanstveni članek
UDK 613.81

Izvleček

Uvod: Koncept kakovosti življenja smo uporabili za oceno posledic uživanja alkohola. Namen sistematičnega pregleda literature s področja kakovosti življenja in uživanja alkohola je bil opredeliti teme, ki so bile na tem področju raziskovane, in metodologijo, ki so jo avtorji uporabili.

Metode: Iz bibliografske baze Medline smo s pomočjo ključnih besed 'quality of life' in 'alcohol drinking, alcoholism, alcohol-related disorders' našli vse izvorne raziskovalne članke v angleškem jeziku, objavljene v zadnjih desetih letih, ki so vključevali prebivalstvo, starejše od 18 let. Ocenili smo ustreznost tako zbranih raziskav in v analizo vključili tiste, ki so obravnavale povezavo med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja.

Rezultati: V analizo pa je bilo vključenih 27 raziskav. Po temah lahko raziskave razdelimo v 2 skupini – prve so proučevale povezavo med kakovostjo življenja in uživanjem alkohola v splošnem prebivalstvu, druge pa pri odvisnih od alkohola. Metodološko gre večinoma za presečne in longitudinalne neintervencijske raziskave. Intervencijske raziskave so bile narejene na prebivalstvu odvisnih od alkohola. Nobena raziskava ni uporabila kvalitativne metodologije.

Zaključki: Kakovost življenja je ustrezno merilo za ocenjevanje posledic uživanja alkohola. Manjkajo pa kvalitativne raziskave na tem področju.

Ključne besede: kakovost življenja, odvisnost od alkohola, pitje alkohola, alkoholizem, metode, življenjski slog

Review article
UDC 613.81

Abstract

Background: The Quality of Life concept was used to evaluate the impact of alcohol consumption. The purpose of this systematic literature review was to determine the topics analysed and the research methodology used in the field of quality of life and alcohol drinking.

Methods: A search of the Medline database was conducted to find original research articles in English focusing on certain keywords, i.e. 'quality of life' and 'alcohol drinking', 'alcoholism' or 'alcohol-related disorders', published in the last 10 years, which included population above the age of 18. The abstracts of the resulting articles were screened to select articles focusing on the association between alcohol consumption and the quality of life. These articles were systematically reviewed and analysed for study method and research theme.

Results: 27 articles were included in further analysis. The researchers focussed on two major themes – the link between quality of life and alcohol consumption in the general population and in patients dependent on alcohol. Most of the studies were cross-sectional or longitudinal non-interventional studies. Intervention studies were mostly done on a population addicted to alcohol. Qualitative research methods were not used.

Conclusions: Quality of life is a relevant criterion for assessing the effects of alcohol consumption. There is a lack of qualitative research in this area.

Key words: quality of life, alcohol drinking, alcoholism, addiction to alcohol drinking, methods, lifestyle

¹Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Katedra za družinsko medicino, Poljanski nasip 58, 1000 Ljubljana, Slovenija

²Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Katedra za javno zdravje, Zaloška 4, 1000 Ljubljana, Slovenija

Kontaktne naslov: e-pošta: cerne.anja@gmail.com

1 UVOD

Slovenija je vinorodna dežela in se uvršča na tretje mesto po porabi čistega alkohola na prebivalca med evropskimi državami (1). Posledično ima visoko stopnjo obolevnosti in umrljivosti zaradi neposrednega vpliva uživanja alkohola (2, 3).

Eden izmed načinov za oceno posledic uživanja alkohola je merjenje kakovosti življenja. V medicini razumemo kakovost življenja kot vpliv posameznikovega zdravstvenega stanja, bolezni in njihovih znakov na njegovo fizično, čustveno in na socialno dobro počutje (4).

Znano je, da je pretirano uživanje alkohola povezano z višjo obolevnostjo in smrtnostjo v vseh starostnih skupinah (5, 6). Vendar je meta analiza 34 prospektivnih kohortnih raziskav, ki so skupno vključevale več kot milijon ljudi in skoraj 100.000 smrti zaradi vseh razlogov, pokazala, da je povezava med uživanjem alkohola in umrljivostjo oblike 'J' (7). Že dolgo so jasno znani pozitivni učinki zmernega uživanja alkohola na srčno-žilne bolezni (6). Poleg tega so dokazali pozitivne učinke zmernega uživanja alkohola tudi na kognitivne funkcije (8), demenco (9) in na daljšo življenjsko dobo (10–12). Slika pa je pomembno drugačna pri tistih, ki so odvisni od alkohola. Avtorji preglednega članka o kakovosti življenja odvisnih od alkohola so ugotovili, da imajo odvisni od alkohola slabšo kakovost življenja kot splošno prebivalstvo. Dejavniki, ki naj bi vplivali na slabšo kakovost življenja odvisnih od alkohola, so: pridružene duševne bolezni, socialno okolje, bolečine in motnje v spanju (13). Identificirana so bila 3 področja, pomembna za kakovost življenja, v povezavi z odvisnostjo od alkohola: klinično stanje (pomembna sta količina popitega alkohola in stopnja odvisnosti), težave, povezane z odvisnostjo (pomemben je pogled odvisnega posameznika), in splošno delovanje (pomembni so socialni stiki in podpora okolja) (14).

V Sloveniji raziskave o povezanosti kakovosti življenja z uživanjem alkoholnih pijač v splošnem prebivalstvu še nismo izvedli. Da bi pripravili podlage za takšno raziskavo, smo si za cilj zadali pregledati, kaj je bilo v zadnjih 10 letih na področju kakovosti življenja v povezavi z uživanjem alkohola raziskanega in katere metode so pri raziskovanju tega področja uporabljali drugod po svetu.

2 METODE

2.1 Vir podatkov

Iz bibliografske baze Medline smo s pomočjo ključnih besed v MeSHu 'quality of life' in 'alcoholism', 'alcohol-

related disorders', 'alcohol drinking' izbrali vse izvirne znanstvene raziskave v angleškem jeziku, ki so vključevale prebivalstvo, starejše od 19 let, in so bile objavljene od 3. 9. 2000 do 3. 9. 2010 z dostopnim izvlečkom v bazi Medline. Poleg tega smo pregledali elektronsko dostopna arhiva objavljenih člankov v reviji Zdravstveno varstvo in reviji Zdravniški vestnik. Vključili smo tudi raziskave, ki so predstavljale ključne reference pri izbranih raziskavah in ki jih nismo zajeli s pomočjo kombinacije iskalnih besed.

2.2 Izbor študij

V prvem koraku je prvi ocenjevalec samostojno pregledal vse zadetke in na osnovi neustreznega naslova izločil neprimerne raziskave. Za tiste študije, ki so se zdele na osnovi naslova ustrezne, je poiskal izvleček. Če je ta ustrezal osnovnim zahtevam za vključitev (originalnost, ustrezna populacija bolnikov, ustrezna definicija kakovosti življenja oziroma z zdravjem povezane kakovosti življenja in merjenje uživanja alkohola), je pridobil originalen članek. Ustreznost je bila opredeljena z naslednjimi merili:

1. originalnost: originalna znanstvena raziskava;
2. populacija preizkušancev: osebe nad 18 let;
3. opredelitev kakovosti življenja (health-related quality of life – HQL), merjenje uživanja alkohola.

V drugem koraku je naslove, izvlečke in celotne članke pregledal še drugi ocenjevalec, ne da bi poznal izbor prvega ocenjevalca. Besedila sta oba ocenila po prej definiranih vključitvenih in izključitvenih merilih in nista ocenjevala njihove kakovosti. V nadaljevanju predstavljamo le tiste študije, pri izboru katerih sta se ocenjevalca ujemala oziroma sta o tem dosegla konsenz ob upoštevanju vključitvenih meril. Z iskanjem oziroma s preverjanjem ujemanja med dvema ocenjevalcema smo skušali zmanjšati pristranskost ocen in napake pri presojanju ustreznosti obravnavanih študij.

2.2.1 Vključitvena merila

V nadaljnjo analizo smo vključili originalne znanstvene raziskave, ki so obravnavale različne vidike odnosa med HQL in uživanjem alkohola ter so ustrezale navedenim iskalnim merilom in merilom za vključitev.

2.2.2 Izključitvena merila

V pregled literature nismo vključili raziskav, ki so bile opravljene na populaciji, mlajši od 18 let, in raziskav, ki so bile narejene le na specifični populaciji bolnikov (bolniki po transplantaciji jeter, bolniki z rakom glave in vratu itn.). Poleg tega nismo vključili raziskav, ki so obravnavale učinek določenega zdravila na zdravljenje

odvisnosti od alkohola ali testirale oz. primerjale vprašalnike za merjenje kakovosti življenja odvisnih od alkohola.

2.3 Delitev raziskav glede na uporabljeno metodologijo

Na osnovi pregledane literature smo izbrane raziskave razdelili glede na uporabljeno raziskovalno metodologijo na dve kategoriji: kvalitativne in kvantitativne raziskave.

1. Kvalitativne raziskave smo razdelili glede na uporabljeno metodologijo na:
 - intervju (strukturiran, polstrukturiran, poglobljen, fokusne skupine),
 - vprašalnik z odprtimi vprašanji,
 - opazovanje,
 - doseganje konsenza (delfska študija, tehnike nominalne skupine, eksploracijske skupine) in
 - drugo (analiza dokumentov, antropološke metode, akcijsko raziskovanje).
2. Kvantitativne raziskave pa smo razdelili na:
 - intervencijske in
 - neintervencijske, ki smo jih nato razdelili na presečne in longitudinalne.

Raziskave smo razdelili tudi glede na to, kakšno orodje so uporabile za oceno kakovosti življenja in oceno uživanja alkohola.

2.4 Opredeljevanje tem in delitev raziskav po temah

Na osnovi pregleda literature je eden izmed raziskovalcev opredelil teme, ki se pojavljajo na temo povezave med kakovostjo življenja in uživanjem alkohola, ter razdelil raziskave na opredeljene teme, drugi raziskovalec pa je ocenil ustreznost te razdelitve. Ob različnem mnenju med raziskovalcema sta se za delitev po temah odločila s konsenzom.

Glede na vsebino smo raziskave razdelili na dve temeljni temi – raziskave, narejene na splošni populaciji, in raziskave, narejene na populaciji odvisnih od alkohola.

3 REZULTATI

Ob pregledu baze Medline smo ob upoštevanju omejitve na članke v angleškem jeziku, objavljene v zadnjih 10 letih, narejene na odrasli populaciji, za iskalne kombinacije/strategije ‚quality of life AND alcoholism‘, ‚quality of life AND alcohol-related disorders‘ in ‚quality of life AND alcohol drinking‘ dobili skupaj 154 zadetkov. Natančno porazdelitev po iskalnih strategijah prikazuje Tabela 1.

Tabela 1. Število raziskav o kakovosti življenja in uživanju alkohola ob uporabljenih kombinacijah iskalnih zahtev.

Table 1. The number of papers on the quality of life and alcohol drinking matching the specified keywords.

Iskalna strategija Query strategy	Število zadetkov Number of hits
‘quality of life AND alcoholism’	42
‘quality of life AND alcohol-related disorders’	49
‘quality of life AND alcohol drinking’	63

3.1 Izbor raziskav

Na osnovi neodvisnega mnenja vsakega izmed raziskovalcev smo v raziskavo vključili 28 raziskav. Tabela 2 prikazuje vključene raziskave glede na letnico objave.

Tabela 2. Število objav raziskav o kakovosti življenja in uživanju alkohola glede na letnico objave.

Table 2. The number of papers on the quality of life and alcohol drinking by year of publication.

Letnica objave Year of publication	Število objavljenih raziskav Number of papers
2000	1
2001	0
2002	3
2003	1
2004	4
2005	2
2006	3
2007	4
2008	4
2009	5
2010	1

3.2 Delitev raziskav glede na uporabljeno metodologijo

Tabela 3 prikazuje raziskave o kakovosti življenja in uživanju alkohola, porazdeljene glede na tip študije.

Tabela 3. Porazdelitev raziskav o kakovosti življenja in uživanju alkohola, ki so uporabljale kvantitativno metodologijo raziskovanja po tipih raziskav o kakovosti življenja in uživanju alkohola.

Table 3. The distribution of studies on the quality of life and alcohol drinking using quantitative methodology.

Tip raziskave Types of studies	Število raziskav Number of studies	Reference raziskav References
INTERVENCIJSKE RAZISKAVE INTERVENTIONAL STUDIES		
	5	15 - 19
NEINTERVENCIJSKE RAZISKAVE NON-INTERVENTIONAL STUDIES		
Presečne raziskave Cross-sectional studies	11	20 - 30
Longitudinalne raziskave Longitudinal studies	12	31 – 42

3.3 Delitev raziskav glede na uporabljen vprašalnik

3.3.1 Delitev raziskav glede na uporabljen vprašalnik za oceno uživanja alkohola

Študije so uporabile različne vprašalnike za oceno uživanja alkohola. Prikazani so v Tabeli 4.

Tabela 4. Raziskave o kakovosti življenja in uživanju alkohola glede na vprašalnik za oceno uživanja alkohola.

Table 4. Studies on quality of life and alcohol drinking by the questionnaire used to assess alcohol consumption.

Vprašalnik o uživanju alkohola Questionnaire about alcohol consumption	Število raziskav Number of studies	Reference raziskav References
AUDIT	2	21, 39
SADQ	1	33
WHO – CIDI	2	16*, 25*
QFV	1	28*
Michigan Alcoholism screening test	1	30
DSM-IV– alcohol use disorders	2	16*, 41
WR – weekly drinking recall	1	28*
Vprašanja o frekvenci pitja alkohola / Questions about the frequency of drinking alcohol	9	19, 20, 22 - 24, 25*, 34, 36, 40, 42
Vprašanja o življenjskem slogu / Questions about lifestyle	2	15, 29
Vprašanja o vrsti alkoholne pijače / Questions about the type of alcoholic drink	1	40Standberg2004
Vprašalnik ni definiran / The questionnaire was not defined	4	17, 18, 32, 35

LEGENDA/LEGEND: AUDIT - Alcohol Use Disorders Identification Test, SADQ - Severity of Alcohol Dependence Questionnaire, WHO – CIDI - World Health Organization – Composite International Diagnostic Interview, QFV - Quantity-Frequency-Variability method, DSM-IV - Diagnostic and Statistic Manual of Mental Disorders, * raziskava je uporabila več kot en vprašalnik za oceno uživanja alkohola / study used more than one questionnaire to assess drinking alcohol

3.3.2 Delitev raziskav glede na uporabljen vprašalnik za oceno kakovosti življenja

uporabljenih 10 različnih vprašalnikov, eden izmed njih je bil nedefiniran (Tabela 5).

Za oceno kakovosti življenja je bilo v raziskavah

Tabela 5. Raziskave o kakovosti življenja in uživanju alkohola glede na vprašalnik za oceno kakovosti življenja.
Table 5. Studies on quality of life and alcohol drinking by the questionnaire used to assess quality of life.

Vprašalnik za oceno kakovosti življenja Questionnaire to assess quality of life	Število raziskav Number of studies	Reference raziskav References
WHOQOL-BREF-TR	1	39
WHOQOL-100	1	16
10-score Cantril Ladder	1	21
EQ-5D	2	32, 33
SF12	2	15, 41
SF36	10	17, 24*, 26, 28, 29, 30, 34, 37*, 38, 40
QWB	1	24*
HRQOL measures	1	22
RAND36	2	37*, 39
Vprašalnik ni definiran / The questionnaire was not defined	7	18, 19, 20, 23, 27, 35, 36, 42

LEGENDA/LEGEND: WHOQOL-BREF-TR - World Health Organization Quality of Life-Short Form, Turkish Version, WHOQOL-100 - World Health Organization Quality of Life assessment instrument, SF12 – 12-Item Short Form Health Survey Questionnaire, SF36 - 36-Item Short Form Health Survey Questionnaire, QWB - quality of well-being, HRQOL measures – Health Related Quality of Life measures, RAND36 - RAND 36-Item Health Survey

3.4 Delitev raziskav po temah

19 raziskav o povezavi med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja je bilo narejenih na splošni

populaciji, 11 raziskav pa na odvisnih od alkohola. Tabela 6 prikazuje razdelitev raziskav, narejenih na splošni populaciji, glede na opredeljene teme.

Tabela 6. Raziskave o kakovosti življenja in uživanju alkohola glede na opredeljene teme v splošni populaciji.
Table 6. Studies on quality of life and alcohol drinking by the themes done in the general population.

Teme raziskav, narejenih na splošni populaciji Themes of studies, done in the general population	Število raziskav Number of studies	Reference raziskav References
pitje alkohola in kakovost življenja v splošni populaciji / alcohol drinking and the quality of life of the general population	4	20, 25, 35, 41*
pitje alkohola in kakovost življenja pri starejših / alcohol drinking and the quality of life of the elderly	7	24, 26, 27*, 34, 36, 38, 39
življenjski slog in kakovost življenja / lifestyle and the quality of life	4	15, 23, 27*, 29
vzorec pitja alkohola in kakovost življenja / pattern of alcohol drinking and the quality of life	4	22, 28, 37, 41*

LEGENDA/LEGEND: * raziskava se dotika več kot ene opredeljene teme/study focused on more than one theme

Tabela 7 prikazuje razdelitev raziskav, narejenih na ljudeh, odvisnih od alkohola, glede na opredeljene teme.

Tabela 7. Raziskave o kakovosti življenja in uživanju alkohola glede na opredeljene teme pri ljudeh, odvisnih od alkohola.
Table 7. Studies on quality of life and alcohol drinking by the themes done in the population of patients dependent on alcohol.

Teme raziskav, narejenih na odvisnih od alkohola Themes of studies done on the population of patients dependent on alcohol	Število raziskav Number of studies	Reference raziskav References
kakovost življenja odvisnih od alkohola v povezavi z depresijo in anksioznostjo / the quality of life of patients dependent on alcohol in relation to depression and anxiety	4	18*, 30, 31, 33*
kakovost življenja odvisnih od alkohola v povezavi z motnjami spanja / the quality of life of patients dependent on alcohol in relation to sleeping disorders	2	32, 33*
spreminjanje kakovosti življenja odvisnih od alkohola tekom zdravljenja odvisnosti / the changing quality of life of patients dependent on alcohol during treatment	5	16, 17, 18*, 19, 40, 42

LEGENDA/LEGEND: * raziskava se dotika več kot ene opredeljene teme/study focused on more than one theme

4 RAZPRAVA

Namen sistematičnega pregleda literature je bil ugotoviti, kakšna metodologija je bila uporabljena pri raziskovanju povezave med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja. Po metodologiji gre za kvantitativne raziskave, saj v zadnjih 10 letih ni bila narejena nobena kvalitativna raziskava s tega področja. Med kvantitativnimi raziskavami pa prevladujejo neintervencijske. Opredelili smo tudi teme, zajete v raziskovanje povezave med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja. Ugotovili smo, da jih glede na temo lahko razdelimo na raziskave, narejene na splošni populaciji, in na raziskave, narejene pri odvisnih od alkohola.

4.1 Metodologija analiziranih raziskav

Ob pregledu uporabljene metodologije smo ugotovili, da nobena raziskava ni uporabila kvalitativne metode raziskovanja.

Med kvantitativnimi raziskavami prevladujejo neintervencijske raziskave. Med njimi so bile v enaki meri zastopane presečne in longitudinalne. Intervencijske raziskave so bile narejene na odvisnih od alkohola in so spremljale, kako se kakovost življenja spremeni po detoksifikacijskem programu. Ena intervencijska raziskava je bila narejena na splošni populaciji in je raziskovala spremembo kakovosti življenja po edukacijskem programu o zdravem življenjskem slogu. Večina longitudinalnih raziskav je bila narejenih na nekdanjih odvisnikih od alkohola. Raziskave so spremljale, kako se kakovost življenja spreminja s časom, nekatere so spremljale tudi pridružene duševne bolezni (depresija, anksioznost) in motnje spanja. Raziskave, ki so raziskovale povezavo med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja v splošni populaciji, so bile po metodologiji neintervencijske presečne in longitudinalne.

4.1.1 Uporabljeni vprašalniki

Za oceno kakovosti življenja v povezavi z uživanjem alkohola so raziskave večinoma uporabljale standardizirane vprašalnike, medtem ko je stanje slabše pri vprašalnikih za oceno uživanja alkohola, saj so raziskave večinoma uporabljale preprosto vprašanje o frekvenci pitja alkohola. Z uporabo takega vprašanja v primerjavi s standardiziranim vprašalnikom tvegamo, da dobimo manj zanesljive podatke, saj je bolj dvomljiva iskrenost odgovorov, poleg tega pa so nekatere raziskave pokazale, da je v povezavi s kakovostjo življenja pomemben tudi vzorec pitja alkohola in ne samo količina.

4.2 Teme, ki so se jih lotevali raziskovalci

Raziskave, narejene na splošni populaciji, so se poleg povezave med količino zaužitega alkohola in kakovostjo življenja lotevale tudi povezave med vzorcem pitja alkohola ali vrsto najbolj priljubljene alkoholne pijače in kakovostjo življenja. Poleg tega je bilo kar 7 raziskav narejenih na temo uživanja alkohola in kakovost življenja pri starejših, saj so zanimivo dokazali, da redno zmerno uživanje alkohola povečuje kakovost življenja starejših. Podobno so raziskave dokazale, da redno zmerno uživanje alkohola pri ženskah v menopavzi dviguje kakovost življenja. Štiri raziskave pa so uživanje alkohola obravnavale v sklopu raziskovanja življenjskega sloga in kakovosti življenja.

Raziskave, narejene na odvisnih od alkohola, so najpogosteje raziskovale spreminjanje kakovosti življenja med detoksifikacijo ali abstinenco pri nekdanjih odvisnih od alkohola. Raziskava, narejena v Sloveniji (42), je med drugim proučevala, ali je kakovost življenja po končanem bolnišničnem zdravljenju odvisnosti od alkohola povezana tudi z rednim telefonskim kontaktiranjem bolnišnične sestre. Poleg tega so raziskave tudi raziskovale spreminjanje pogosto pridruženih duševnih motenj in motenj spanja pri odvisnih od alkohola ali nekdanjih odvisnikih od alkohola ter posledično spreminjanje kakovosti življenja.

4.3 Omejitve analiziranih raziskav

Glavna pomanjkljivost do zdaj narejenih raziskav je, da jih je približno polovica uporabila za zbiranje podatkov o uživanju alkohola le vprašalnik o frekvenci pitja alkohola in ne katerega izmed že sestavljenih in preverjenih vprašalnikov za oceno uživanja alkohola ter s tem povezanih motenj. Pri tem se postavlja tudi vprašanje o iskrenosti odgovorov preiskovancev. Situacija je boljša na področju zbiranja podatkov o kakovosti življenja, saj je večina raziskav uporabila katerega izmed standardiziranih in preverjenih vprašalnikov.

4.4 Omejitve analize raziskav

Glavna omejitev naše analize je, da smo se pri iskanju literature omejili le na bibliografsko bazo Medline, ki je sicer največja zbirka medicinskih člankov, vendar ne zajame vseh objavljenih člankov, ki bi bili mogoče pomembni za naš pregled. Poleg tega tudi znotraj zbirke Medline ni bilo mogoče vključiti vse relevantne literature. Naslednja omejitev iskanja literature je omejitev na članke v angleškem jeziku, ki smo jo postavili zato, da sta lahko oba raziskovalca neodvisno pregledala članke.

4.5 Smernice za izvedbo raziskave v Sloveniji

V Sloveniji je dobro znana težava prekomernega uživanja alkohola, vendar je bila do zdaj narejena le ena raziskava o kakovosti življenja po zdravljenju odvisnosti od alkohola (42). Do zdaj pa ni bilo v Sloveniji narejene še nobene raziskave na temo povezave med kakovostjo življenja in uživanjem alkohola v splošni populaciji. Glede na dejstva, do katerih smo prišli po pregledu literature na to temo, bi predlagali v Sloveniji izvesti presečno raziskavo na splošni populaciji o povezavi med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja. Iz 50 ambulant družinske medicine, razporejenih po vseh slovenskih regijah, iz urbanega in ruralnega okolja, bi iz vsake ambulate rekrutirali 20 zaporednih obiskovalcev, ki bi jim razdelili vprašalnik. Vprašalnik bi vseboval sociodemografske podatke o obiskovalcu. Za oceno uživanja alkohola bi uporabili vprašalnik AUDIT, ki je na slovenski populaciji že večkrat preizkušen, za oceno kakovosti življenja po vprašalnik SF 12, ki je bil prav tako že validiran v Sloveniji. Raziskava bi pridobila na vsebinski vrednosti, če bi poleg tega pridobili še podatke o preiskovančevih kroničnih somatskih in duševnih boleznih, saj so pogosto pridružene prekomernemu pitju alkohola in lahko prav tako vplivajo na kakovost življenja. Te podatke bi lahko pridobili s pomočjo preiskovančevih osebnih zdravnikov, ki bi te podatke nam razbrali iz njihovih zdravstvenih kartonov, saj bi tako dobili zanesljivejše podatke, kot če bi samo preiskovance spraševali o njihovih kroničnih boleznih. Dodatno bi lahko preiskovance prosili še, da izpolnijo vprašalnik AUDIT, ki bi se nanašal na uživanje alkohola njihovega partnerja, saj bi s temi podatki lahko analizirali, kako je (prekomerno) uživanje alkohola povezano s partnerjevo kakovostjo življenja.

5 ZAKLJUČEK

Eno izmed meril posledic uživanja alkohola je kakovost življenja. Raziskovalci so se lotili raziskovanja tega področja na splošni populaciji, kjer so po večini ugotovili, da je povezava med uživanjem alkohola in kakovostjo življenja v obliki črke J. V raziskavah so se osredinili še na specifične populacije, kot so starejši ali ženske v menopavzi, kjer so prav tako dokazali pozitivne učinke zmernega uživanja alkohola na kakovost življenja. Poleg količine zaužitega alkohola so raziskovali tudi povezavo med načini pitja alkohola in kakovostjo življenja ter ugotovili, da je tvegano uživanje alkohola povezano z nižjo kakovostjo življenja. Poleg tega so raziskovali tudi kakovost življenja odvisnih od alkohola, kjer so vsi prišli do sklepa, da imajo odvisni

od alkohola znižano kakovost življenja. Raziskovali so tudi, kako zdravljenje odvisnosti od alkohola vpliva na kakovost življenja, in prišli so do pozitivnih rezultatov. V prihodnje bi se bilo zanimivo posvetiti:

- kvalitativnim raziskavam tega področja;
- intervencijskim raziskavam na splošni populaciji;
- raziskavam, ki bi obravnavale bolnike celostno in bi vključile širše število dejavnikov (duševne in somatske bolezni, finančno in socialno stanje ...) pri raziskovanju povezave med kakovostjo življenja in uživanjem alkohola.

Literatura

1. Rehn N, Room R, Edwards G. Alcohol in the European Region – consumption, harm and policies. Pridobljeno 27.2.2011 s spletne strani: <http://www.euro.who.int/document/E76240.pdf>.
2. Šemerl JS, Šešok J. Years of potential life lost and valued years of potential life lost in assessing premature mortality in Slovenia. *Croat Med J* 2002; 43: 439-445.
3. Šešok J. Alcohol consumption and indicators of alcohol-related harm in Slovenia, 1981-2002. *Croat Med J* 2004; 45: 466-472.
4. Talamo J, Frater A, Gallivan S, Young A. Use of the short form 36 (SF36) for health status measurement in rheumatoid arthritis. *Br J Rheumatol* 1997; 36: 463-469.
5. Fillmore KM, Kerr WC, Boström A. Changes in drinking status, serious illness and mortality. *J Stud Alcohol* 2003; 64: 278-85.
6. Corrao G, Rubbiati L, Bagnardi V, Zambon A, Poikolainen K. Alcohol and coronary heart disease: a meta-analysis. *Addiction* 2000; 95: 1505-23.
7. Di Castelnuovo A, Costanzo S, Bagnardi V, Donati MB, Iacoviello L, de Gaetano G. Alcohol dosing and total mortality in men and women: an update meta-analysis of 34 prospective studies. *Arch Intern Med* 2006; 166: 2437-45.
8. Stampfer MJ, Kang JH, Chen J, Cherry R, Grodstein F. Effects of moderate alcohol consumption on cognitive function in women. *N Engl J Med* 2005; 352: 245-53.
9. Mukamal KJ, Kuller LH, Fitzpatrick AL, Longstreth WT Jr, Mittleman MA, Siscovick DS. Prospective study of alcohol consumption and risk of dementia on older adults. *JAMA* 2003; 289: 1405-13.
10. Simons LA, McCallum J, Friedlander Y, Ortiz M, Simons J. Moderate alcohol intake is associated with survival in the elderly: the Dubbo Study. *Med J Aust* 2000; 173: 121-4.
11. Thun MJ, Peto R, Lopez AD, Monaco JH, Henley SJ, Heath CW Jr, et al. Alcohol consumption and mortality among middle aged and elderly U.S. adults. *N Engl J Med* 1997; 337: 1705-14.
12. Doll R, Peto R, Boreham J, Sutherland I. Mortality in relation to alcohol consumption: a prospective study among male British doctors. *Int J Epidemiol* 2005; 34: 199-204.
13. Foster J, Powell JE, Marshall EJ, Peters TJ. Quality of life in alcohol dependent subjects: a review. *Qual Life Res* 1999; 8: 255-61.
14. Longabough R, Mattson R, Connors G, Cooney N. Quality of life as an outcome variable in alcoholism treatment research. *J Stud Alcohol* 1994; 55: 119-29.
15. Pisinger C, Toft U, Aadahl M, Glümer C, Jørgensen T. The relationship between lifestyle and self-reported health in a general population: the Inter99 study. *Prev Med* 2009; 49: 418-23.
16. Ginieri-Coccosis M, Liappas IA, Tzavellas E, Triantafyllou E, Soldatos C. Detecting changes in quality of life and psychiatric symptomatology following an in-patient detoxification

- programme for alcohol-dependent individuals: the use of WHOQOL-100. *In Vivo* 2007; 21: 99-106.
17. Morgan MY, Landron F, Leher P. New European Alcoholism Treatment Study Group. Improvement in quality of life after treatment for alcohol dependence with acamprosate and psychosocial support. *Alcohol Clin Exp Res* 2004; 28: 64-77.
 18. Rudolf H, Priebe S. Subjective quality of life and depressive symptoms in women with alcoholism during detoxification treatment. *Drug Alcohol Depend*. 2002; 66: 71-6.
 19. LoCastro JS, Youngblood M, Cisler RA, Mattson ME, Zweben A, Anton RF. et al. Alcohol treatment effects on secondary nondrinking outcomes and quality of life: the COMBINE study. *J Stud Alcohol Drugs* 2009; 70: 186-96.
 20. Stewart SH, Hutson A, Connors GJ. Exploration of the relationship between drinking intensity and quality of life. *Am J Addict* 2006; 15: 356-61.
 21. Averina M, Nilssen O, Brenn T, Brox J, Arkhipovsky VL, Kalinin AG. Social and lifestyle determinants of depression, anxiety, sleeping disorders and self-evaluated quality of life in Russia: a population-based study in Arkhangelsk. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2005; 40: 511-8.
 22. Okoro CA, Brewer RD, Naimi TS, Moriarty DG, Giles WH, Mokdad AH. Binge drinking and health-related quality of life: do popular perceptions match reality? *Am J Prev Med* 2004; 26: 230-3.
 23. Grant N, Wardle J, Steptoe A. The relationship between life satisfaction and health behavior: a cross-cultural analysis of young adults. *Int J Behav Med* 2009; 16: 259-68.
 24. Chan AM, von Mühlen D, Kritz-Silverstein D, Barrett-Connor E. Regular alcohol consumption is associated with increasing quality of life and mood in older men and women: the Rancho Bernardo Study. *Maturitas* 2009; 62: 294-300.
 25. Saarni SI, Joutsenniemi K, Koskinen S, Suvisaari J, Pirkola S, Sintonen H. et al. Alcohol consumption, abstaining, health utility, and quality of life: a general population survey in Finland. *Alcohol Alcohol* 2008; 43: 376-86.
 26. Saito I, Okamura T, Fukuhara S, Tanaka T, Suzukamo Y, Okayama A. et al. A cross-sectional study of alcohol drinking and health-related quality of life among male workers in Japan. *J Occup Health* 2005; 47: 496-503.
 27. Lee TW, Ko IS, Lee KJ. Health promotion behaviors and quality of life among community-dwelling elderly in Korea: a cross-sectional survey. *Int J Nurs Stud* 2006; 43: 293-300.
 28. Van Dijk AP, Toet J, Verdurmen JE. The relationship between health-related quality of life and two measures of alcohol consumption. *J Stud Alcohol* 2004; 65: 241-9.
 29. Kimura T, Ogushi Y, Haruki Y, Okada Y. Is interest in art effective in health-related quality of life? Results of a cross-sectional survey on lifestyle and health promotion. *Tokai J Exp Clin Med* 2000; 25: 141-9.
 30. Evren C, Dalbudak E, Durkaya M, Cetin R, Evren B. Interaction of life quality with alexithymia, temperament and character in male alcohol-dependent inpatients. *Drug Alcohol Rev* 2010; 29: 177-83.
 31. Saatcioglu O, Yapici A, Cakmak D. Quality of life, depression and anxiety in alcohol dependence. *Drug Alcohol Rev* 2008; 27: 83-90.
 32. Cohn TJ, Foster JH, Peters TJ. Sequential studies of sleep disturbance and quality of life in abstaining alcoholics. *Addict Biol* 2003; 8: 455-62.
 33. Foster JH, Peters TJ, Kind I. Quality of life, sleep, mood and alcohol consumption: a complex interaction. *Addict Biol* 2002; 7: 55-65.
 34. Furuya H, Young AF, Powers JR, Byles JE. Alcohol consumption and physical health-related quality of life in older women using the transformation of SF-36 to account for death. *Nihon Arukoru Yakubutsu Igakkai Zasshi* 2008; 43: 97-109.
 35. Alati R, Dunn N, Purdie DM, Roche AM, Dennerstein L, Darlington SJ. et al. Moderate alcohol consumption contributes to women's well-being through the menopausal transition. *Climacteric* 2007; 10: 491-9.
 36. Lang I, Wallace RB, Huppert FA, Melzer D. Moderate alcohol consumption in older adults is associated with better cognition and well-being than abstinence. *Age Ageing* 2007; 36: 256-61.
 37. Strandberg TE, Strandberg AY, Salomaa VV, Pitkälä K, Tilvis RS, Miettinen TA. Alcoholic beverage preference, 29-year mortality, and quality of life in men in old age. *J Gerontol A Biol Sci Med Sci* 2007; 62: 213-8.
 38. Byles J, Young A, Furuya H, Parkinson L. A drink to healthy aging: the association between older women's use of alcohol and their health-related quality of life. *J Am Geriatr Soc* 2006; 54: 1341-7.
 39. Strandberg AY, Strandberg TE, Salomaa VV, Pitkälä K, Miettinen TA. Alcohol consumption, 29-y total mortality, and quality of life in men in old age. *Am J Clin Nutr* 2004; 80: 1366-71.
 40. Kraemer KL, Maisto SA, Conigliaro J, McNeil M, Gordon AJ, Kelley ME. Decreased alcohol consumption in outpatient drinkers is associated with improved quality of life and fewer alcohol-related consequences. *J Gen Intern Med* 2002; 17: 382-6.
 41. Dawson DA, Li TK, Chou SP, Grant BF. Transitions in and out of alcohol use disorders: their associations with conditional changes in quality of life over a 3-year follow-up interval. *Alcohol Alcohol* 2009; 44: 84-92.
 42. Rus-Makovec M, Cebasek-Travnik Z. Long-term abstinence and well-being of alcohol-dependent patients after intensive treatment and aftercare telephone contacts. *Croat Med J* 2008; 49: 763-71.